Gewoon gezond verstand

Caroline van der Plas

GEWOON GEZOND VERSTAND

Met de menselijke maat voorop

2023 Prometheus Amsterdam

Voor Jan, papa en Andrew. Ik mis jullie!

© 2023 Caroline van der Plas
Redactie Reinout Burgers
Omslagontwerp Jan van Zomeren
Foto omslag Annabel Oosteweeghel
Zetwerk Mat-Zet bv, Huizen
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 5217 8

Mijn deel van de opbrengst van dit boek gaat 100 procent naar Support Casper en Stichting Overleven met Alvleesklierkanker. Arts Casper van Eijk doet samen met andere onderzoekers al jaren baanbrekend onderzoek naar nieuwe behandelmethoden tegen alvleesklierkanker. En dat is hard nodig. 90 procent van de mensen die de diagnose alvleesklierkanker krijgt, is binnen een jaar overleden. Mijn droom is dat ook alvleesklierkanker behandeld kan worden. Wilt u zelf ook doneren? Dat kan via www.supportcasper.nl.

Inhoud

	Proloog	9
1	Jeugd, ouders en Ierland	11
2	Stap naar volwassenheid en een mislukt huwelijk	28
3	De opmars van de BoerBurgerBeweging	107
4	De Tweede Kamerdebatten en het boerenverstand	131
5	De coronacrisis en het politiek debat	149
6	Irritaties in de Tweede Kamer	170
7	Het stikstofdebat met vlekkenkaartje	193
8	Doodsbedreigingen en pesterijen	214
9	De burger moet altijd centraal staan	224
10	Verjaardagspraat, populisme en authenticiteit	241

Proloog

Een overweldigende gewaarwording overrompelt mij wanneer ik op 18 maart 2021 als kersverse en onervaren volksvertegenwoordiger mijn eerste stappen in de Tweede Kamer zet. Van der Plas, je loopt hier gewoon door de gangen van de Tweede Kamer. Ik ben gewoon gekozen! Ik, Caroline, simpele burger uit Deventer, ben gewoon gekozen als Tweede Kamerlid!

Er is helemaal niemand die tegen mij zegt: 'Mevrouw Van der Plas, wat doet u hier? Wilt u even weggaan?'

Integendeel, iedereen reageert uiterst vriendelijk en verwelkomt mij. 'Goedemiddag, mevrouw Van der Plas. Gefeliciteerd met uw zetel.'

Wat een bijzonder gevoel om als doodgewone burger in de Tweede Kamer te zijn en in de parlementszetel te zitten om mede over het land te mogen beslissen. Van de ruim zeventien miljoen mensen in Nederland zijn er honderdvijftig die meebeslissen, en daar ben ik er één van.

In de wandelgangen staan portiers en beveiligers. Iedereen die ik tegenkom, geef ik bedeesd, haast verontschuldigend een hand en ik stel me beleefd voor. Het gevoel van 'ze zullen wel denken: wat komt die vrouw hier doen?' overheerst. 'Goedemiddag, ik ben Caroline van der Plas. Goedemiddag, ik ben Caroline van der Plas. Goedemiddag...'

Zo ben ik ook opgevoed: jezelf netjes voorstellen aan iedereen. Dit zijn de mensen die ik de komende tijd elke dag ga zien. Ik vind dat ik ten minste moet laten weten wie ik ben. Een van de beveiligers antwoordt als ik mezelf voorstel en mijn naam noem: 'Ja, we weten wel wie u bent. We hebben

u op het Binnenhof zien arriveren op de trekker. Ik zei nog tegen mijn collega: "Deze vrouw komt hier de komende vier jaar de boel op stelten zetten.'"

De dag dat ik na de verkiezingsuitslag het Binnenhof oprijd, lijkt Nederland – en vooral de media – in beroering. Wie is deze vrouw die met de trekker haar entree maakt om in de Haagse politieke arena voor het boerenbelang te strijden? De meest gestelde vraag die ik krijg, en die mensen nog steeds stellen, is: 'Waarom kom jij zo op voor boeren en plattelanders? Je bent zelf niet eens een boerin!' Veel mensen begrijpen niet dat je ergens met kracht voor kunt opkomen, terwijl je zelf niet tot die groep mensen behoort.

Het korte antwoord is dat ik al heel lang zie dat de landbouw – maar belangrijker nog: de boeren – onrecht wordt aangedaan. Zij verdienen gewoon dat er iemand voor hen opkomt. De Partij voor de Dieren heeft dat voor de dieren gedaan. Zij zeggen: de dieren hebben geen stem, daar komen wij voor op. Marianne Thieme is geen dier, maar strijdt wel voor de dieren. Ik ben zelf geen boer, maar ik kom wel op voor de boeren, vissers en alle andere mensen die op het platteland wonen en werken. Ze waren tot de boerenprotesten van 1 oktober 2019 niet goed georganiseerd of waren niet goed genoeg gebekt om voor zichzelf op te komen. De rol van volksvertegenwoordiger past bovendien ook heel goed bij mij. Ik voel me als een vis in het water.

Het lange antwoord op deze meest gestelde vraag luidt: ik heb een specifieke karaktereigenschap die verklaart waarom ik opkom voor anderen die onjuist of onrechtvaardig behandeld worden. Om dat uit te leggen, moet ik terug naar mijn jeugd, naar mijn Ierse familie en hoe ik als jong meisje was.

1 Jeugd, ouders en Ierland

'Caroline, jij wilt altijd het laatste woord hebben'

Zwerfkatjes en mijn oma

Mijn moeder zei regelmatig op quasistrenge, maar tegelijk verwonderde toon: 'Jij komt iedere keer met zwerfkatjes thuis.' Haar ogen verraadden dan dat ze zich toch wel trots voelde, omdat ik me om de zwakkeren bekommerde. Met zwerfkatjes bedoelde ze vooral de kinderen uit gebroken gezinnen. Van kleins af aan nam ik vriendinnetjes mee die het thuis niet goed hadden of bij wie thuis iets aan de hand was, zoals gescheiden ouders. Ik vond dat zielig. Dan ging ik wel eens mee met zo'n vriendinnetje en zag dat het bij haar thuis niet zo heel leuk was. Dan nam ik haar mee naar mijn huis, want ik had het goed. Thuis stond het eten altijd op tafel. Wij waren geen gezin met grote problemen – wel de gebruikelijke familieruzietjes. Bij ons was het goed toeven.

Zorgen voor anderen zit ook in onze familie. Mijn oma uit Ierland was een markante persoonlijkheid. Ze rookte als een schoorsteen, dronk whisky, had spierwit, kort haar en droeg een grote vlinderbril. Ze was heel directief en aanwezig, en liet zich de kaas niet van het brood eten. Maar ze was ook zorgzaam en sociaal. Zo dekte ze standaard de tafel voor één persoon extra. Ze zei dan: 'Er kan iemand voor de deur staan die mee wil eten, dus we zorgen ervoor dat we genoeg hebben voor een extra bord.'

Dat vind ik mooi en een geweldige herinnering aan mijn oma. Een andere uitspraak van haar heb ik eens in een Tweede Kamerdebat gebruikt. 'Loop mee met de zwakste, want dan weet je dat er nooit iemand achterblijft.' Ook dat vind ik een

prachtige zin, en het is waar. Ik kan niet voor iedereen de wereld beter maken, maar ik kan wel een poging doen. Als je principe is: loop mee in het tempo van de zwakste, dan vind ik dat een mooi, sociaal en solidair uitgangspunt. Het is menselijk.

Soms krijg ik de opmerking dat deze opstelling een teken is dat ik niet genoeg ambitie heb. Dit klinkt voor mij heel vreemd. Dat zou betekenen dat ik voorop moet lopen en de rest maar moet laten zakken; zolang ík er maar kom. Dat is niet mijn ambitie. Ambitie wordt op die manier geassocieerd met eigenbelang en winnen. Mijn enige ambitie is om mensen te helpen die onrechtvaardig of onjuist worden behandeld of niet mee kunnen komen. Daarvoor zit ik in de Tweede Kamer, niet voor mijn ego of mijn eigen belang. Het gaat erom mensen mee te nemen. Het leven gaat over mensen. Daarom moet de politiek ook over mensen gaan; die moet meelopen met de zwaksten en niet louter met de sterksten.

Ik heb een sterk karakter en weet nagenoeg in elke situatie dicht bij mezelf te blijven. Ik kom ook uit een gezin waar ik de jongste en bovendien het enige meisje ben. Dat is van grote invloed geweest op de vorming van mijn karakter.

Ik ben geboren in 1967. In die tijd, die nog steeds vrij traditioneel was, werd je als meisje en jongste kind door je ouders anders behandeld dan de zonen van het gezin. Mijn twee broers hadden veel meer privileges. Althans, dat vond ik. Mijn ouders luisterden voor mijn gevoel veel meer naar hen dan naar mij. Als ik iets zei, kwam steevast de voor mij frustrerende opmerking: 'Caroline, jij wilt altijd het laatste woord hebben.' Inderdaad, dat wilde ik. Maar wat was daar zo erg aan?

Terwijl ik opgroeide, mochten mijn broers net iets meer dan ik. Tegen mij werd telkens gezegd dat ik een meisje ben, ook met uitgaan. Op mijn vijftiende wilde ik naar de kroeg. Dat mocht niet. Dat vond mijn moeder eng en griezelig.

'Ja, maar Ian mag het ook.'

'Hij is een jongen, en ouder,' luidde het antwoord van mijn moeder.

In mijn jeugd had ik voortdurend het gevoel dat ik net even een stapje harder moest lopen dan iemand anders. Om mezelf te bewijzen, omdat ik de jongste en een meisje was. Maar dat verwijt ik mijn ouders niet. Zo ging dat, zeker in de jaren zestig en zeventig. Ik liet mezelf heel graag in het gezin horen en gaf gevraagd en ongevraagd mijn mening. Dat deed ik hartstochtelijk en met overtuiging. Nét iets harder roepen om gehoord te worden. Nét iets harder lopen om gezien te worden. Die strijdlust zat van jongs af aan in mijn karakter verankerd. In combinatie met het wilskrachtige Ierse bloed zorgde dit ervoor dat ik al in mijn vroege jeugd een sterke persoonlijkheid ontwikkelde. En terwijl het Ierse bloed door mijn aderen stroomde, kwam mijn moeder ook nog eens uit een familie met sterke vrouwen. Ik weet zeker dat ik van deze sterke genen iets heb geërfd.

Een familie van sterke vrouwen

Net als mijn oma is mijn moeder een voorbeeld van een vrouw die zich staande weet te houden en sterk staat. Op jonge leeftijd leerde ze mijn vader kennen. Ze waren penvrienden. Zij in Ierland, mijn vader in Nederland. Penvrienden – als je dit aan jongeren moet uitleggen, kom je niet verder dan een soort Tinder, maar dan per brief, met inkt. Een reactie terugontvangen duurt weken. Vroeger had je tijdschriften met pagina's vol oproepen van mensen die penvrienden over de hele wereld zochten. Mijn moeder plaatste een advertentie en mijn vader reageerde. Ze was toen veertien jaar en mijn vader vijftien. Ze hebben jarenlang met elkaar geschreven zonder elkaar te zien.

Op haar negentiende werd mijn moeder grondstewardess bij Aer Lingus op Shannon Airport, en hoewel het destijds zeldzaam was om als gewone burger te vliegen, kon ze toch een keer een vlucht naar Amsterdam nemen. Ze zou samen

met een vriendin als grondstewardess een paar dagen op Schiphol werken. Haar vriendin merkte op: 'Je schrijft nu al een paar jaar met die Nederlandse jongen, Wil van der Plas. Hij woont toch niet zo heel ver van Schiphol? Is het niet leuk om hem te bellen en te ontmoeten?'

In eerste instantie durfde mijn moeder dit niet. Vond ze gek, om zomaar een man te bellen die ze nog nooit had gezien, maar haar vriendin overtuigde haar uiteindelijk toch. Mijn moeder belde. Aan de andere kant van de telefoonlijn reageerde mijn vader enthousiast. Hij was op dat moment net eenentwintig jaar. Hij wilde haar dolgraag ontmoeten en nodigde haar uit om naar Wassenaar te komen.

'Mijn moeder is jarig. Neem de trein naar Den Haag, dan halen we je op.'

Mijn vader vertelde mij altijd in geuren en kleuren het verhaal dat hij zélf in het donker op de fiets van Wassenaar naar Den Haag peddelde om mijn moeder op te halen. En met haar achter op de bagagedrager terugfietste naar zijn ouderlijke huis in de Van Heeckerenstraat in Wassenaar. Hij zou haar, volgens zijn eigen gecreëerde mythe, later ook op de bagagedrager weer terug hebben gebracht. Op die fietsreis sloeg de vonk over. Ik vond dit zó'n romantisch verhaal, zeker ook met het idee dat ze eerst vanaf hun tienerjaren met elkaar hadden geschreven. Jarenlang heb ik dan ook trots aan iedereen verteld hoe romantisch die ontmoeting van mijn ouders wel niet was.

'Dat verhaal is helemaal niet waar. Hoe kom je daar nou bij?' reageerde mijn moeder toen ik het er met haar nog een keer over had, ergens in mei 2021. 'Je vader heeft mij helemaal niet op de fiets opgehaald. Zijn oudste broer Piet haalde me op. Met de auto. Je vader zat gewoon thuis op de verjaardag feest te vieren.'

Nee! Ik vond zijn versie zo'n mooi, romantisch verhaal. Ik zei tegen mijn moeder: 'Maar dit is wat papa mij altijd heeft verteld!'

Mijn moeder lachte: 'Hij fantaseerde wel vaker.'

En zo landde ik vanuit deze roze, romantische wolk keihard terug op aarde. Arme oom Piet, dacht ik nog. Hij heeft nooit de eer gehad van het ophalen van mijn moeder. Piet en mijn vader zijn inmiddels overleden in respectievelijk 1994 en 2014. Ik zal het naar oom Piet nog een keer rechtzetten, als ik hem in het hiernamaals tegenkom. Dit soort mooie verhalen pasten goed bij mijn vader overigens. Hij was een echte verhalenverteller. Ook over spoken in Ierland. Hij heeft daar nog mooie verhalen over geschreven. En ik, naïeve kleine Caroline, geloofde die verhalen ook.

Wat wel klopt, is dat mijn ouders elkaar op de verjaardag van mijn Nederlandse oma, mijn vaders moeder, voor het eerst hebben ontmoet. Zij was in Ierland verloofd met iemand anders, hij in Nederland. Ze hadden dus allebei al trouwplannen, maar werden verliefd op elkaar en beiden verbraken ze hun verloving. Uiteindelijk zijn mijn ouders getrouwd, en het is prachtig om te bedenken dat dit via penvriendencontact is ontstaan. Heel romantisch en de waarheid!

Mijn moeder komt dus uit een familie met sterke vrouwen en nadat ze getrouwd was, werd ze direct geconfronteerd met de conservatieve vrouwonvriendelijke tradities uit die tijd. Ze was grondstewardess, maar tot aan de jaren zestig moest een vrouw in Ierland wanneer ze ging trouwen ontslag nemen. De vrouw werd geacht gewoon thuis te blijven. Vrouwen waren alleen op aarde om voor man en kinderen te zorgen. Ze hadden echt niet zoveel te vertellen, wettelijk en juridisch niet. Alles moest de vrouw doen met toestemming van haar man.

Mijn moeder peinsde er niet over om zo onderdanig en gehoorzaam te zijn. Zij vond dit onzin en wilde pertinent blijven werken.

'Waarom moet je als getrouwde vrouw ontslagen worden?'

Ze stapte naar de directie van Aer Lingus en vroeg, of liever eiste dat ze parttime kon blijven werken op Schiphol. Ont-

slagen worden vond ze echt belachelijk. In Nederland was een vrouw sinds 1956 wettelijk handelingsbekwaam, maar de vliegtuigmaatschappij was Iers. Met een hoop vijven en zessen stemde die uiteindelijk toe. Zo werd mijn moeder de eerste stewardess in de historie van de vliegtuigmaatschappij die bij Aer Lingus als getrouwde vrouw mocht werken. Ze heeft daardoor een pad geëffend voor andere Ierse vrouwen. Dat heb ik altijd mooi gevonden. Deze volhardendheid en eigenzinnigheid heb ook ik in me. Het is een soort ambitie om je niet door anderen te laten vertellen wat je moet doen. Ik denk dan: hoezo moet dat? Waarom?

In de Tweede Kamer stel ik diezelfde vraag met grote regelmaat: 'Hoezo moet dat?'

In mijn Ierse familie valt de appel niet ver van de boom. Mijn Ierse tante is uit hetzelfde hout gesneden als mijn moeder. Zij was de eerste vrouwelijke automonteur in Ierland – in de jaren zestig ongehoord. Ze hadden beiden een goed rolmodel, want mijn oma was een van de eerste vrouwen met een bestuurlijke functie in Ierland en was actief in haar woonplaats Limerick. Het zit dus in de familie dat de vrouwen zich willen laten gelden.

Ieren voeren al tijdenlang strijd om zich aan hun misère te ontworstelen en te overleven. Ze zijn honderden jaren vreselijk door het Britse koninkrijk onderdrukt en hebben veelal tot de dood aan toe gevochten voor hun onafhankelijkheid. Na de Paasopstand, in 1916, die mijn Ierse opa nog heeft meegemaakt, die uiteindelijk als jonge man ook heeft gestreden voor de onafhankelijkheid, leidde die strijd uiteindelijk tot de Ierse republiek.

Ieren hadden weliswaar weinig geld, weinig bezit en weinig te eten, maar ze compenseerden dat met een positieve, sterke en strijdbare houding. Humor en muziek maken zijn voor de Ieren altijd een manier geweest om het zware leven draaglijk te maken. Overal en bij iedere gelegenheid wordt er gezongen

en muziek gemaakt. Of er nou iemand geboren, getrouwd of overleden is. Ieren maken altijd muziek. Daarom kunnen die Ieren zo goed zingen. Ze hebben ook een groot gevoel voor gemeenschapszin met de gedachte: we moeten het met elkaar zien te redden. Dat zit in de genen van de Ier, en ik herken hierin veel van mezelf. Hoewel ik trots ben om Nederlandse te zijn, voel ik me wat karakter betreft meer Iers dan Nederlands.

Toen ik in de jaren zeventig opgroeide, was het bij ons thuis ook geen vetpot. Mijn moeder komt, net als mijn vader, niet uit een rijke familie. Geen enkel familielid had rijkdom. Mijn moeders zus had zeven kinderen en haar man werkte in de meelfabriek van Limerick. Ging ook elke ochtend om zes uur naar de kerk. Wekelijks kwam er een karig arbeidersloon binnen, maar iedereen in het gezin hielp elkaar. De kinderen werkten vanaf hun tiende jaar voor een paar uurtjes in de week in het buurtwinkeltje. Dat was daar heel normaal. Het geld ging dan in de gezinspot. Iedereen moest een steentje bijdragen.

We gingen heel vaak naar Ierland op vakantie en het was iedere keer weer leuk en gezellig. Hoe moeilijk het ook was en of het nu een huwelijk of begrafenis was, het eindigde altijd met gezang, humor, positiviteit en natuurlijk ook de nodige tranen. De Ier denkt: je kunt veel tegenslag in het leven hebben, maar je moet de kop ervoor houden en gewoon doorgaan. Niet het slachtoffer uithangen. Iedereen heeft het moeilijk in het leven. Sta voor jezelf. Laat jezelf zien. We zitten allemaal in hetzelfde schuitje. Iedereen is gelijk.

Ik houd ontzettend van de manier waarop de Ieren in het leven staan en als kind heb ik die Ierse mentaliteit altijd gevoeld. Ik zag het gevecht om hun bestaan, snapte de moeilijkheden misschien niet direct, maar begreep wel dat zij het 'anders' hadden dan wij in Nederland. Ik vond het ook heel normaal om mezelf te laten zien of in het middelpunt van de belangstelling te staan. Dat doen Ieren ook. In het middelpunt van de belangstelling staan, zonder jezelf op de voorgrond te zetten. Een beetje: één voor allen, allen voor elkaar.

Vroeger gingen we regelmatig naar de kerk en dan hadden de kinderen ook altijd een rol. Dan mocht je de voorbeden doen, communie uitreiken of Moeder Maria spelen in het kersttoneelstukje. Desnoods de ezel in de stal. Ik meldde me voor zo'n activiteit iedere keer weer aan. Niet om op de voorgrond te treden; ik vond het oprecht leuk om te doen. Ik was nooit bang of onzeker, want in mijn Ierse familie werd door iedereen muziek gemaakt of toneelgespeeld. Het hoorde bij mijn jeugd. Daarom heb ik er tegenwoordig ook geen moeite mee om op tv te verschijnen, debatten in de Tweede Kamer te voeren of lezingen te geven voor een grote groep mensen. Dat is me met de Ierse paplepel ingegeven.

Ierland en mijn komaf zijn een rode draad in mijn leven en het land heeft mijn hele leven lang een ongelooflijke aantrekkingskracht op me uitgeoefend. Ik wilde als jong meisje tijdens elke schoolvakantie alleen maar naar Ierland toe. Elke vakantie, daar was mijn familie. Daar waren mijn vrienden. Vanaf mijn twaalfde mocht ik met Kerstmis en Pasen zelfs alleen op reis. Toen was ik al heel zelfstandig. Voelde me trots dat ik dat kon en wilde me ook bewijzen dát ik het kon. Dan kreeg ik op Schiphol wel een stewardess die me begeleidde, maar ik zat alleen in het vliegtuig. In Dublin overnachtte ik dan bij een nicht van mijn moeder en die zette mij de volgende dag op de trein naar Limerick. Dan kocht ik op het station zelf een kaartje naar Limerick. Dat is een afstand van tweehonderd kilometer dwars door Ierland, van noordoost naar west. In mijn eentje in de trein, fantastisch vond ik dat.

Mensen zullen nu denken dat je zo'n jong meisje niet alleen moet laten reizen: te eng en gevaarlijk. Jonge meisjes moeten door vaders en moeders weggebracht en opgehaald worden. De kinderen van nu worden heel beschermd opgevoed. Te beschermd? De tijden zijn uiteraard veranderd, maar destijds dacht ik echt niet: o jee, nu ben ik in m'n eentje en wat nu? Stel dat ik de weg kwijtraak? Ik was toen al nuchter: Ierland is een

eiland en mijlenver verdwalen kan niet. Ik kom uiteindelijk bij de zee uit.

Pragmatisch denken over wat mij kon gebeuren deed ik al op jonge leeftijd en doe ik nog steeds. De mens lijdt het meest door het lijden dat hij vreest. Dat ervaren veel mensen, maar ik stond en sta helemaal niet stil bij gedachten van angst of zorgen. Ook nu niet, in de Tweede Kamer.

Men vond mij vroeger laconiek. Ik probeerde dan uit te leggen dat ik dat helemaal niet was: 'Ik denk niet dat mij niets kan gebeuren. Ik kijk naar wat het ergste is dat me zou kúnnen overkomen. Het ergste is dat je doodgaat en die kans lijkt me klein.'

Ik was niet immuun voor angst, maar keek vooral realistisch en nuchter naar de wereld, en dat doe ik tot op de dag van vandaag.

Recalcitrante puber

Ondanks mijn drang om gehoord te worden was ik best een braaf meisje in mijn kinderjaren. Ik deed bijna alles wat er van me verwacht werd en op de basisschool ging het hartstikke goed. Totdat ik de puberleeftijd bereikte.

Ik werd een regelrechte nachtmerrie voor mijn ouders. Ik wilde alles doen wat God verboden had, en deed dat ook, behalve drugs gebruiken. Dat heb ik, op een paar 'experimentele' jointjes na – de eerste rookte ik pas op mijn vierentwintigste –, nooit gedaan. Ik begon als tiener naar jongens te kijken. Elke dag was ik verliefd op een ander. Echt elke dag, ik heb nog een dagboek waarin dat staat. De ene dag was het Wilco, de andere dag Lex en de volgende dag Pieter. Ik wilde vrij zijn. Geen ouders die je vertelden hoe laat je thuis moest zijn of wat je wel of niet mocht. In mijn hele puberteit had ik het gevoel dat ik de hele wereld aankon en mijn ouders helemaal niet nodig had. Ik werd opstandig en rebels, en spijbelde vaak. Dan konkelfoesde ik 's ochtends op school met mijn beste vriendin Evelien over wat we die dag zouden doen.

‘Heb jij nog zin om naar de les te gaan? Nee? Ik ook niet. Zullen we weggaan? Gaan we naar de stad, heb je zin in friet of pakken we de trein ergens naartoe?’

Dat was mijn vrijheidsgevoel: gaan en staan waar ik wilde. In die tijd kon je nog spijbelen; tegenwoordig kan dat niet meer. Alles wordt op school geregistreerd en ouders worden wanneer hun kind afwezig is direct gebeld. Wij stapten gewoon op onze omafiets en vertrokken. Geen haan die naar ons kraaide.

Het spijbelen leidde natuurlijk tot slechte schoolresultaten, met als gevolg dat ik twee keer bleef zitten in havo 4. Ik moest van school en mijn ouders stuurden me naar een andere school, waar ik absoluut niet naartoe wilde. Ik zat namelijk al op de leukste school, het Revius in Deventer, destijds door anderen ook wel ‘de vergaarbak van Deventer’ genoemd, en wanneer je vijftien of zestien bent is het vervelend om helemaal opnieuw te moeten beginnen op een andere school.

Ik werd op de nieuwe school, de Alexander Hegius Scholengemeenschap, nog recalcitranter. Daar zaten in mijn beleving ‘kakkers’ op. Daar had ik niets mee. Ik voerde dan ook niets uit, maar bij de gratie Gods mocht ik daar nog wel havo 4 doen. Ik bleef voor de derde keer zitten en ook die school stuurde mij weg.

‘Caroline, wat er ook gebeurt, al ben je vijfentwintig jaar, jij gáát je havodiploma halen. Denk maar niet dat je nu leuk ergens kunt gaan werken.’

De woorden van mijn vader duldden geen tegenspraak. Door zijn onverzettelijkheid werd ik gedwongen om het havodiploma toch te halen. Ik kon terecht op het ‘volwassenenonderwijs’, dat vroeger ook wel de moedermavo werd genoemd. Avondonderwijs. Hoewel ik in havo 4 was blijven zitten, mocht ik, na heel veel soebatten en beloftes van mijn kant, op de avondschool toch naar het examenjaar. In de eerste instantie zakte ik en kreeg een herexamen. Met de hakken over de sloot slaagde ik daarvoor. Maar ik dacht nog steeds: